

Ivanka ČIZMIĆ

ivanka.cizmic@zg.t-com.hr

FARMERSKO SJEME I TAVANUŠA: ZABLUDE I PROBLEMI !

Moderatori: mr. sc. Ivanka Čizmić i mr.sc. Ivan Đurkić

Okrugli stol je u nazočnosti 160 sudionika započeo u 17¹⁰ i završio radom oko 19³⁰. Održana su sva tri uvodna izlaganja najavljena u programu 56. Seminara biljne zaštite:

1. Ivanka Čizmić, Anamarija Džidić: **Farmersko sjeme nije tavanuša,**
2. Ivan Đurkić: **EU propisi i hrvatsko sjeme i**
3. Drago Ćorić i Stanko Krešić: **Potencijali hrvatskog sjemenarstva**

Nakon uvodnih izlaganja za raspravu se javilo 10 tak kolegica i kolega. (prof. Bogdan Cvjetković, prof. Zvonko Ostojić, prof. Klara Barić, prof. Renata Bažok, mr. sc. Višnja Ljubetić, Ljiljana Žabica, dipl. ing., Alojz Sreš, dipl. ing., Stanko Krešić, dipl. ing., Vlado Kiš dipl. ing. i dr.) te moderatori Ivanka Čizmić, Ivan Đurkić i Drago Ćorić.

Odlučeno je da se slijedeći zaključci pošalju Ministarstvu poljoprivrede:

1. Dobivanje poticaja za sjetvu tavanuše treba ukinuti.

Naime, u *Pravilniku o izmjenama i dopunama pravilnika o izravnim plaćanjima u poljoprivredi, potporama za očuvanje izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja, potporama za ekološku i integriranu poljoprivrednu proizvodnju i potporama za područja s težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi (NN 12/11 i 54/11)* izbačena je rečenica da je za ostvarivanje prava na poticaje u poljoprivrednoj proizvodnji obvezno sijati certificirano sjeme te je time omogućeno dobivanje poticaja za sjetvu tavanuše.

Sjetva tavanuše nije stručno opravdana, jer tada u usjev i tlo unosimo uzročnike bolesti i korove pa možemo imati probleme u proizvodnji. Tavanuša je naturalno „sjeme“ samooplodne vrste bilja koje tijekom uzgoja na polju nije bilo stručno nadzirano ni glede zdravstvenog stanja niti sorte čistoće i drugih parametara koji se nadziru tijekom uzgoja sjemenskih usjeva. Hrvatska ima loša iskustva sa sjetvom „tavanuše“ u razdoblju 1998. - 2003. kada je bilo mnogo šteta i gubitaka od smrdljive snijeti (*Tilletia* spp.), a inspekcija već dvije godine ponovno bilježi pojavu i širenje te bolesti.

2. U zakonskim propisima Republike Hrvatske se mora jasno odrediti pojam farmerskog sjemena (=požetog materijala) poštujući zahtjeve struke i vodeći brigu o našim uvjetima poljoprivredne proizvodnje.

U Zakonu o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (NN 140/05, 35/08, 55/11) i pripadajućim pravilnicima, nema odredbe o zdravstvenom stanju farmerskog sjemena. U članku 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti biljnih sorti u Republici Hrvatskoj (NN 124/11), propisano je da poljoprivredni proizvođač „pri uporabi požetog materijala u svrhu reprodukcije na vlastitom poljoprivrednom imanju, obvezan je postupati u

skladu s propisima iz područja biljnog zdravstva, posebno vodeći brigu o sprječavanju pojave štetnih organizama na usjevima zasnovanim korištenjem tog materijala.“ Za provedbu propisa to nije dovoljno.

Kao i certificirano sjeme, farmersko sjeme krumpira mora u EU proći laboratorijsku provjeru kakvoće i zadovoljiti iste standarde (Direktiva Vijeća 2000/29/EZ, Direktiva Vijeća 2002/56/EZ, Preporuka Komisije 2003/556). Za ostale biljne vrste kontrola ispravnosti zdravstvenog stanja farmerskog sjemena je povjerena državama članicama i predmet je nacionalnog zakonodavstva.

3. U propisima treba odrediti tko će dorađivati farmersko sjeme (=požeti materijal) i pod kojim uvjetima.

Farmersko sjeme (=požeti materijal) je sjeme poznate, zaštićene sorte samooplodne vrste bilja koje proizvođač i u EU i u Hrvatskoj ciljano proizvodi sebi za sjeme na vlastitom posjedu bez stručnog nadzora, ali je dorađeno i po potrebi tretirano najčešće u ovlaštenoj doradi. UK ima najbolje propise u području zaštite sorata: Zakon o biljnim sortama (Plant Varieties Act, 1997), nacionalne liste sjemena od 2001. do 2010. (Seed National Lists of Varieties, 2001-2010) i niz zakonskih propisa o farmerskom sjemenu (Statutory Instruments, 1998-2002). Najbolje izuzeće od EU legislative su postigli u UK (Direktiva Vijeća 2010/60/EZ), jer imaju posebni zakon o farmerskom sjemenu još iz 1997. NAAC-ove (National Association of Agricultural Contractors) pokretne dorade dorađuju 80% farmerskog sjemena u UK. Pokretne dorađivačke jedinice NAAC-a imaju gravitacijsku separaciju, tretirano sjeme pakiraju u vreće od 50 kg, 500 kg ili 1000 kg, a nude i laboratorijske analize za farmersko sjeme.

4. Tijekom izrade zakonskih propisa mora se uključiti struka, koja je uvijek spremna na suradnju. Time bi se izbjegle moguće pogreške s nesagledivim posljedicama.